Pealinna Teataja

Päewaleht.

Tellimiſe hind poſtiga:

12 k. p. 7 r. — k.	8 k. p. 4 r. 90 k.	4 k. p. 2 r. 70 k.
11 „ „ 6 „ 50 „	7 „ „ 4 „ 30 „	3 „ „ 2 „ 15 „
10 „ „ 6 „ — „	6 „ „ 3 „ 70 „	2 „ „ 1 „ 60 „
9 „ „ 5 „ 50 „	5 „ „ 3 „ 20 „	1 „ „ — „ 90 „

Wäljamaale aaſtas 14 r.

Tellida wõib igaſt päewaſt alates kuni iga kuu lõpuni. Adreſſi muutmine — 15 k. ja endine adreſs üles anda.

Kui kaaſtööd wõetakſe waſtu. Igal käſikirjal peab ſaatja täielik nimi ja adreſs ligi olema, mis toimetuſe teada jääwad. Tarwitamata käſikirjad hoitakſe ainult ſellekohaſe ſoowi peale alal. Taſu makſetakſe kokkuleppimiſt mööda. Toimetaja kõnetunnid kella 3—4. Toimetuſe ja talituſe adreſs: Петроградъ, Екатерининск. кан. д. № 29 (Riigi panga waſtas), ред. газ. „Пеалинна Театая". Kõnetraat 98-04.

Üksik number 5 kop.

Kuulutuſte hind: nonpareille-rida 25 kop. 4 küljel, lehe eeſotſas 1 rbl. Kuulutuſi, mis järgmiſel päewal lehes ilmuma peawad, wõetakſe talituſes kella 4 waſtu. Kuulutuſte waſtuwõtmine aga üleüldiſe lõpetatakſe talituſes kell 5.

Nr. 232 (559). Petrogradis, laupäewal, 8. (21.) oktobril. **1916. a.**

Tellimiste wastuwõtmine kestab edaſi.

„Pealinna Teataja" makſab 1. oktobriſt

aasta lõpuni . . 2.15 kop.
30. nowembrini . 1.60 „
31. oktobrini . . 90 „

Neid lugejaid, kes postiga lehte telliwad, palume raha otſekohe toimetuſesſe (Редакція „Пеалинна Театая", Екатерининскій кан. 29, кв. 8, Петроградъ) **ära ſaata.**

Kontor on tellimiſte ja kuulutuſte waſtuwõtmiſeks awatud iga päew kella 10—5 p. l.

Talitus.

Sõda.

Wägede Kõrge Ülemjuhataja ſtaabilt.

Lääne wäerinnalt.

Kiſelini alewiſt põhja pool on wiſa wõitlus.

Kuropatnikiſt põhja pool paneb waenlane wihaſeid ja tagajärjetuid tormijookſe toime. Päraſt marutuld pani waenlane tormijookſu tihedate kettidega meie ſeiſukoha peale Swiſtjelnikiſt lõuna pool toime. Wõitlus kestab

Dorna-Watraſt lõuna pool algas waenlane pealetungimiſt ja jookſis meie wäeoſade peale tormi. La-Muntelu mäeſt põhja pool tõrjuſime meie pealetungimiſega waenlaſi nende kõrguſtikkudelt wälja ja ſaime 4 kuulipritſi ja wangiſid.

Kaukaſia wäerinnalt.

Perſias panid meie luurajad julge pealetungimiſe Widſbari ja tema ümbruſe peale, Dambori juures toime ja tungiſid ſuure karawani peale, mis ſoolaga teel oli; meie ſaime hulk hobuſeid ja ſõjariiſtu.

Dobrudſhas.

Kell 7 awas waenlane tugewa tule ja algas pealetungimiſt. Waenlaſe tormijooks löödi temale ſuurte kaotuſtega tagaſi. Wõitlus kestab.

Muſtalt merelt.

Meie weealune paat laskis Bosporuſe piirkonnas kaks Türgi laewa põhja

Lääne ſõjawäli.

Prantſuſe ametlik teadaanne.

Paris, 6. oktobril. Somme'iſt põhja pool kindluſtaſid meie wäed Saille — Sailleſelle küla ja aſuſid ſeiſukohtadele ſelle küla lähedal. Sakslaste waſtutormijookſud löödi meie kaitſetulega tagaſi. Prantslaste käes on nende endiſed ſeiſukohad.

Somme'iſt lõuna pool nihkuſid prantslaſed Meſonette ja Biache wahel edaſi.

Lotharingis löödi ſakslaste äkiline pealetungimine Luneville'ſt põhja-hommiku pool kerge waewaga tagaſi.

Prantſuſe lennumaſinad pommitaſid kuulipritſidest Sakſa wäge Biache piirkonnas. Tõendakſe, et alamlipnik Drome 14-da Sakſa aeroplani alla laskis. Teine waenlaſe aparat ſai wigaſtada ja langes alla.

Paris, 6. okt.

Somme'iſt põhja pool katſuſid ſakslaſed aſjata meie liini peale Saille — Sailleſellest põhja-hommiku pool tormijookſta. Meie ſuurtüki tuli ajas waenlaſed laiali ja ſünnitas neile tuntawat kahju.

Somme'iſt lõuna pool oli meil Meſonette ja Biache wahel uueſti edu. Wõitluſtes ſaime meie 350 wangi, nende hulgas 10 ohwitſeri.

Mujal läks päew rahulikult mööda.

Belgia ametlik teadaanne.

Havr, 6. okt.

Dixmude piirkonnas, Steenſtraate ſihil on ſuurtüki wõitlus. Mujal wäerinnal pole midagi ſilmapaiſtwat.

Ingliſe ametlik teadaanne.

London, 6. okt.

Hommikul ſadas tugewat wihma. Öoſel panid meie wäeoſad waenlaſe kaewikute peale Looſe juures ja Arraſiſt lõuna pool tormijookſe toime.

Mujal wäerinnal pole midagi oluliſt juhtunud.

Balkanil.

Serbia ametlik teadaanne.

Korfu, 6. okt.

Päraſt wõitluſt ſundiſid meie wäed bulgarlaſi nende ſeiſukohtilt Poſhiraſt põhja pool lahkuma. Wõitlus arenes nii, et meie öö jookſul tähtſad punktid oma kätte ſaime, mis bulgarlaſed ära wõitmatuks pidaſid. Meie ſaime ka wangiſid ja hulk ſõjamoona.

Mujal meie wäerinnal on tugew ſuurtüki tuli, kuna ka meie wägede edaſinihkumiſt märgata on.

Prantſuſe ametlik teadaanne.

Paris, 6. okt.

Piirkonnas, Doirani juures löödi bulgarlaste tormijookſud, mis nad meie ſeiſukoha peale Doldſbiliſt põhja pool toime panid, tagaſi, kuna waenlane kahju ſai.

Dobropolja piirkonnas kestis wõitlus, kus ſerblaſtel waenlaſe wiſa waſtupaneku peale waatamata edu oli.

Tſõrna jõe pahemal kaldal wõtſid ſerblaſed hiilgawa wõiduga Brodi küla ära ja ſaid 50 inimeſt wangidena.

Meie pahemal tiiwal kestab äge ſuurtüki wõitlus.

Solun, 6 okt.

Täna ööſel panid bulgarlaſed tormijookſu Doirani järwe piirkonnas toime, löödi aga tagaſi. Serblaſed jatkawad oma tormijookſmiſt kõrguſtikkude ja ka Tſõrna käärude peale, kus nad Brodi küla ära wõtſid. Pahemal tiiwal awaldab Prantſuſe ſuurtükiwägi elawat tegewuſt.

Ingliſe ametlik teadaanne.

London, 6. okt.

Struma wäerinnal pole midagi oluliſt juhtunud. Waenlane pani 4. oktobril meie parema tiiwa waſtu Doirani piirkonnas tugewa tormijookſu toime. Tormijooks löödi tagaſi.

Pealinnas, 8. oktobril 1916.

Greekamaal on liitlaſed wiimaſte nädalate jookſul täielikult peremehe oſa hakanud mängima. Liitriikide ſõjalaewaſtiku juhataja Fournay ultimatum, mis jõuetu Lambroſe kabineti poolt täitmiſt leidis, andis Athena walitſuſe täielikult liitriikide ſõjaliſe ülewõimu alla. Teadagi ei wõi liitriikide tegewuſt formaalſe õiguſe ſeiſukohaſt õigeks tunniſtada. Olgu kuidas on, kuid liitriikide tegewus tunniſtab, et nad Greekamaal ſedaſama erapooletuſe puutumatuſe põhjusmõtet jalge alla tallawad, mille rikkumiſt nad ſõja alguſeſt ſaadik Sakſamaale ette heidawad. Kuid Greekamaaga on lugu hoopis teine kui ſõja alguſel Belgiaga.

Wiimaſe riigi rahwa enamus oli käeſolewa ſõja alguſel üksmeelſelt ſelle waſtu, et Sakſamaad takiſtamata läbi Belgia piiride Prantſusmaale laſta. Greeka rahwa keſkel ei ole aga kaugeltki niiſuguſt üksmeelt. Kuna Athena walitſus ja wäike oſa Greeka rahwaſt, kes kas Sakſa kullaga ära oſtetud wõi lihtſalt paremaks peawad käeſolewas ſõjas, mille lõppu raske ette teada, erapooletuks pealtwaatajaks jääda, ſelle waſtu proteſterinud, kui bulgarlaſed ühe Greeka kindluſe teiſe järele ära wõtſid, ei ſuutnud Greeka rahwa enamus niiſuguſe rahwusliſe häbiga leppida, lõi end awalikult kuningaſt lahku ja läks liitriikide poole üle. Nii ei tähenda liitriikide poolt tarwituſele wõetud ſurweabinõud mitte Greeka rahwa ruſumiſt, waid ainult tema wabaſtamiſt ſakſaſõbraliſe kuninga wägiwalla alt. „Ma ei tulnud ſiia mitte ſellepäraſt, et Greekamaaga ſõdida, waid et ſiin rikutud korda jälle jalule ſeada", teatas admiral Fournay 4. oktobril liitlaste wäeſalku Athenas maale ſaates. Ja ſellepäraſt ei tule liitriikidele nende omawoliliſt peremehe oſa Greekamaal mitte rohkem ette heita, kui Sakſamaale Iiri mäſſajate toetamiſt.

Eesmärk põhjendab abinõud — ſeda jeſuitide põhjusmõtet on kõlbluſe apoſtlid alati ſuure agaruſega hukka mõiſtnud, kuid realſed wajaduſed nõuawad, iſeäranis praeguſtes erakordſetes oludes, kus terwete rahwaſte ja kulturide elu ning ſurma üle otſuſt tehtakſe, nii mitmetegi põhjusmõtete jalge alla tallamiſt, mida rahuajal pühaks oldi harjutud pidama. Ja ſelleſt ſeiſupaigaſt tuleb meil ka liitriikide ja Greekamaa wahekorra peale waadata — liitriikide eluliſed huwid nõuawad, et Greekamaa mitte liitlaste wabale tegewuſele Balkanil takiſtuſi ei teeks, ja kui Greeka walitſus ſelleſt iſe aru ei taha ſaada, ſiis ſunnitakſe teda ſellele aruſaamiſele wägiwaldſelt.

Ajakirjandus.

Tartu linnawalitſuſe

üle nuriſeb „Poſtimees". 11. mail ſ. a. kinnitati kõigekõrgemalt poolt miniſtrite nõukogu otſus, mille järele Tartu eeslinnad ſüdalinnaga ühendati. Praegu ſeiſab linnal igaſuguſte eelarwete walmiſtamine tulewa aaſta peale päewakorral, kuid linnawalitſus pole ſeniaſani eeslinnade majade hindamiſt ette wõtnud. Hindajatele nende järelpärimiſte peale ſeletada linnawalitſus, et eeltöödega weel walmis pole jõutud, oodaku weel.

Miſuguſed need „eeltööd" on, mis nii pikka aega nõuawad, et nendega 5 kuu jookſul, maikuuſt alates, weel walmis pole ſaadud, jääb mõiſtatuſeks. Kas ſee waheſt weel üks wiimane katſe ei ole uut walijate hulka järgnewal linnawalimiſel, mis 1918. a. alguſel tuleb, walimiſeõiguſteſt ilma jättes kõrwaldada.

Kui praegune linnawalitſus niiſuguſe politikaajamiſega ennaſt weel 4 aaſtat pukis tahab hoida ſelles lootuſes, et „aega wõidetud, kõik wõidetud", nagu Sakſa wanaſõna niiſuguſel puhul ütleb, ſiis on ſee tema kohta kardetaw ekſperiment. Tema ajaks linna tulewaſe aaſta eelarwe ſegi ja linnamakſude ſiſſewõtmiſega uueſt linnajaoſt tuleks tingimata takiſtuſi. Wõib olla jääb linn neiſt päris ilma. Seda ei annaks linnawalitſuſele wana linna elanikud mitte andeks, ſeſt et ſee kõwaſti nende taskute pihta käib. Niiſama ei lepiks Karlowa mehed ſellega, et nemad linnawalitſuſe hooletuſe läbi walimiſeõiguſeſt ilma jääwad. Tuleksid tingimata kaebtuſed ja waſtutuſele wõtmiſed tegewuſeta oleku päraſt, mis linnawalitſuſele tõeſti mitte armas ei oleks.

Et aga niiſuguſed ſekeldused kellegile armſad ei ole, ſiis tuleks nende poolt, kes aſjaſt huwitatud on, linnawalitſuſele juba nüüd jalad alla teha.

Meie elame ajajärgul, kus ſuu ja ſõnaga „Sakſa ülewõimu" waſtu wõideldakſe. Wõitlemine on iſegi ſoowimata nähtuſed wäljakutſunud, mille peale Wene edumeelne ajakirjandus nii mitugi korda tähelepanemiſt juhtinud; tuletame ainult meelde Sakſa koloniſtide maaomanduſe likwiderimiſt.

Meie oleme alati ſelle wõitlemiſewiiſi waſtu ſeisnud, mis ſõjaajal teatawates ringkondades „Sakſa ülewõimu" waſtu lahti puhkes ja mis ſagedaſti reklame iſeloomu omandas; kuid ei wõi nimetamata jätta, et kodumaa Sakſte ringkonnad praeguſel ſõja ajal nii tihtigi ſammuſid aſtuwad ja ennaſt nõnda ülewal peawad, mis oletada laſeb, et nad õiglaſema ſeiſukorra makſmapanemiſe takiſtuſeks ei karda ka ſündmata ja autumaid abinõuſid tarwituſele wõtta

Mõned kodumaa ringkonnad unistawad ühistööſt meie „kulturakandjatega; kuid enne ei wõi ühistööſt juttugi olla, kui ſelleks mõlemad pooled üheſuguſt waſtutulekut ei ilmuta.

Wäljamaa.

Iirimaa ja üleüldine ſõjawäeteeniſtuſe ſeadus.

Iiri aſjade kohta pidas Iiri natſionaliſtide juht Redmond 5. oktobril alamkojas pika kõne. Ta teatas, et etteheide, nagu näidata iirlaſed iſamaa kaitsmiſes ſuurt loiduſt üles, täitſa põhjendamata on. Iirimaa on käeſolewa ſõja ajal Ingliſe ſõjawäele 157.000 ſoldatit annud. 92.000 katoliklaſt ja 30.000 rahwuslaſt on wabatahtlikult Ingliſe ſõjawäkke aſtunud. Redmond heitis Ingliſe walitſuſele ette, et ſee ilma põhjuſeta Iiri mäſſu mahaſurumiſel üleliigſet tooruſt olla üles näidanud ja nüüd walju ſõjaſeiſukorra läbi Iiri rahwaſt ainult Inglismaa waſtu waenulikuks teeb. Nii olla koalitſioni miniſteriumi aſutamiſeſt ſaadik Iiri wabatahtlikkude arw tuntawalt wähenema hakanud. Redmondi arwates oleks Ingliſe walitſus Iiri mäſſu maha ſurumiſel pidanud niiſamuti talitama, nagu Botha Lõuna-Afrika mäſſu rahuſtamiſel. Nüüd wõiks üleüldiſe ſõjawäeteeniſtuſe ſeaduſe maksmapanemine ſeiſukorda, mis juba iſeeneſeſt küllalt raske on, weelgi keeruliſemaks teha. On tingimata tarwilik ſõjaſeiſukord Iirimaal ära kaotada ja home rule bill wiibimata maksma panna. Ka peaks walitſus 500 inimeſt, kes praegugi wangimajades waewlewad, kuid kelle kohta weel kohtuotſus tegemata, wiibimata lahti laſkma wõi wähemalt nende aſja läbiwaatamiſt kiirendama.

Kui aga walitſus ſeda teha ei taha, ſiis ei wõi uute rahutuſte tahtipuhkemiſe eeſt kaugi kindel olla.

Redmondile waſtas Iiri aſjade riigiſekretär Duke pika kõnega.

Tema arwates ähwardanud Iiri mäſs Inglismaad wäga ſuure hädaohuga. Mäſſu juhid oodanud, et ſakslaſed Iirimaal wägeſid maale ſaadawad. Sel mäſſul ei olnud mitte ainult kohalik tähendus ja ſellepäraſt pidi Ingliſe walitſus mäſſu waſtu wäga tõſiſe ſeiſukoha wõtma. Sõjaſeiſukord on ikka weel tarwilik, ſeſt muude abinõudega on wõimata nende tegewuſt takiſtada, kes mäſſajatele kaaſa tundſid ja ikka weel nende hädaohtlikka unistuſi ei ole ära unuſtanud. Duke teatas, et ta küll Iiri rahwuslaſte pettumuſeſt home rule ſaatuſe puhul aru ſaab. Kuid home rule peatſele maksma panemiſele tehta juba ſee aſjaolu takiſtuſi, et iirlaſed iſe ka weel autonomia küſimuſes ei ole ühiſele otſuſele jõudnud, nii et waſtutus mitte ainult Ingliſe walitſuſe peale ei lange. Duke ſoowitas iirlaſtele tungiwalt, et nad kõige pealt iſe püüakſid home rule küſimuſes ühiſe ſeiſukoha wõtta, kuni Ingliſe walitſus püüab ſelle aja ſees ſurweabinõuſid Iirimaal kergendada. Sõjaſeiſukord peab aga Iirimaal weel ajutiſeks maksma jääma, ſeſt Ingliſe walitſuſe pea ülesanne on iga iirlaſt, kes ſeaduſt ei riku, igaſuguſte wõimalikkude abinõudega kaitsta.

Uus ajutine walitſus Salonikis.

Uus ajutine walitſus on nüüd Salonikis lõpulikult kokku ſeatud. Ta ſeiſab ametlikult 11 departemanguſt koos. Departemangu direktorid ſünnitawad miniſtrite nõukogu. Sõja ja wälisaſjade direktorid kannawad miniſtri nime, kuna teiſi miniſtrite kabineti liikmeid nõunikkudeks nimetatakſe. Wäliſeid aſju juhatab Politis, ſiſemiſi — Aleksandris, rahaaſju — Negroponte, riigimajanduſt — Kutupis, ſõjaminiſtriks on Simwrakatis, kohtu departemangu juhatajaks Dingas, riigiwaranduste departemangu juhatajaks — Mihalokopulos. Peale Mihalokopuloſe ja Aleksandriſe ei ole ükski uuteſt direktoriteſt ennem miniſter olnud.

Wenemaa.

Petroleumi puudus.

Kurskis walitſeb juba teiſt nädalat kibe petroleumi puudus.

Kindlad hinnad.

Wilja hinna kindlaks määramiſega algas wiljaturul täieline ſeiſak. Keegi ei müü enam wilja.

Talupoja õiguſeline ſeiſukord Jeniſei kreiſis.

„Sibirskaja Shiſn" teatab ſealſeſt uueſt talupoja karistamiſe nähtuſeſt. Neid ſaadetakſe 2—3 päewaks politſei aresti iſtuma 700 wersta taha Keſhma külaſt Jeniſeiski linna. Muidugi on talupoeg kohuſtatud ſeda maad, mis edaſi tagaſi kuni 1500 wersta jala ära käima, mis umbes $1\frac{1}{2}$ kuud kestaks.

Talupojad ſpekulerijad.

Rjaſani kreiſiſt teatatakſe, et ſeal ka talupojad kalduwuſi hakawad awaldama ſpekulerimiſes. Üleliigſet raha püüawad talupojad tagawaradeſſe mahutada, mistarwis nad linnadeſt iſeſuguſeid kaupaſid üles oſtawad, iſegi niiſuguſeid, mille järele neil eneſtel kuidagi tarwiduſt ei ole.

Iſeäranis heameelega oſtawad talupojad petroleumi, wõid ja õli, ſoola ja jahu.

Soome.

Kodanline abielu Soomemaal.

Keiſerlik Soome Senat otſuſtas toetada maapäewa ettepanekut kodanliſe abielu ſeaduſtiſeks tunnistamiſt.

Kodumaa.

Krahw Orlow-Dawõdow ja Linnadeliidu Tallinna Komitee.

Linnadeliidu Tallinna Komitee kawatſeb Tallinna füüſika-therapeutika inſtituti ehitada, kus wigaſtatud ſõjamehi arſtitakſe. Kõige ſündſam koht, mille juures peatama jäädi, oli Weiſeſi mõiſa krunt Marienbergi mäel, mis oma hiljutiſe protſeſſi läbi tuttawaks ſaanud krahw Aleksei Orlow-Dawõdowi omandus. Loodeti, et krahw, kes ſuurte mõiſate ja ſuhkruwabrikate omanik, heale algatuſele omalt poolt waſtu tuleb ja kõne all olewa krundi wähemalt oma hinnagagi ära müüb, kui ta ſeda mitte ei taha annetada.

Esmaspäewa õhtul ſõitſid komitee eſimees wan. adwokat M. Pung ja arſtliſe terwishoiu oſakonna ſekretär Dr. med. K. Konik pealinna, et krahw Orlow-Dawõdowiga ſuuſõnal aſja üle läbi rääkida. Sellesama küſimuſe kohta ſeati ka pikem ſeletuskiri kokku, mis krahwile ära anti.

Eila jõudis komitee eſimees tagaſi ja ſamal päewal tuli ka kirjalik waſtus, milles krahw Alekſei Orlow-Dawõdowi ettewõtete walitſeja teatab, et krahw wõimalikn ei leia olewat Linnadeliidu Tallinna Komitee palwet maa-andmiſe aſjus täita. Nii on ſiis lootus Marienbergi kohta luhta läinud.

Nii „Päewalehe" teade. Poiré protſeſſis iſeloomustaſid kõik krahw Dawõdowit, kui üleliiga kokkuhoidlikku wõi õigem üelda ihnſat inimeſt. Ja käeſolew lugu tõendab, et ſee iſeloomustus mitte ſihilik ja wäljamõeldud ei olnud.

Moſkwa-Tallinna raudtee aſjus.

Tallinna linnapea andis mõni aeg tagaſi, miniſtrite-nõukogu eſimehe nime peale märgukirja Moſkwa Tallinna raudtee aſjus, et muutunud oluſid ſilmas pidades, ſelle raudtee ehitus lähemal ajal ette wõetaks. Nüüdſama on nagu „T. Teat." kuuleb raudtee peawalitſuſelt Tallinna linnawalitſuſele waſtus tulnud, et oluſid, mille peale linnawalitſus raudtee ehituſe wajaduſt põhjendas, mitte küllalt ſelgitada ei ſaa ja ſellepäraſt tähendatud raudteed mitte niiſuguſte hulka ei ſaa lugeda, mille ehitus eſimeſte ehituſele tulewate raudteede hulgas ette peaks wõetama.

Põllutöö ſeiſukord Karkſis.

Kartuliwõtmiſega pole ſiinpool weel mitte kõik lõpule jõudnud. Ilmad on wihmaſed, nii et ſelle tööga kuidagi hakkama ei ſaa. Ka rukkikülwiga pole weel kõik lõpule jõudnud. Mõned ei hakka üleüldſe pealegi ning panewad kõik oma lootuſe maſinate peale. Nii mädaneb wili põllu peal, aga maſinaid on nii wähe, et neid keegi ära ei jõua oodata. Mõnel jäi iſegi tööjõu puuduſe ning halwade ilmade tõttu hein tegemata. Üleüldſe wõib länawu wiljaſaagiga üsna rahul olla. Natukene kehwapoolſed olid odrad, ning ka kartulaid on wähe all ja palju mädanenud ſeas. Warajane rukki oras on ilus, kuna hiliſem kängu kipub jääma. Weſi ning külmad ilmad ſünnitawad oraſele oma jagu kahju.

Amor.

Kindlad wiljahinnad Eeſti- ja Liiwimaal.

Põhja-wäerinna ſõjawäe ülemjuhataja kindral-adjutant Ruſski on loomatoidu hinnad Eeſti- ja Liiwimaal järgmiſelt kindlaks määranud:

Eeſtimaal: aruheina puud 75 kop., põlluheina puud 95 kop.; Liiwimaal: aruheina puud 85 kop., põlluheina puud 1 rbl. 15 kop. Preſſitud heina puud 15—20 kop. kallim. Ole hinnad on poole odawamad, kui paremat ſeltſi heinal. Heinte ja õlgede ülesoſtmine on rohkemal arwul keelatud, kui kellelegi oma loomade ſöötmiſeks poolcaaſta jooksul waja läheb. Sõjawäe jaoks heinu ja õlgi üles oſta tohiwad eraiſikud ainult ſõjawäe intendandi lubaga. Niiſuguſtel juhtumiſtel, kui heinu ja õlgi tõrgutakſe wabatahtlikult müümaſt, rekwireeritakſe nad 15 protſ. odawamalt kui muidu. Rekwireerimiſe alla ei käi loomatoit, mis peremehe oma loomade ülespidamiſeks waja läheb.

Nendeſt määruſteſt üleaſtumiſe eeſt karistatakſe kuni 3 kuuliſe wangiſtuſe ja kuni 3000 rubliliſe rahatrahwiga.

Wilja üleskirjutamine Halliste-Penujas.

Läinud päewade ſees nõuti ſiin põllupidajateilt ſelle üle teateid, kui palju käesolewal aaſtal wilja (rukkid, nisu, otre, kaeru, kartulid) ſaab. Peale ſelle nõuti weel ſelle üle teateid, kui palju on läinud aaſta wilja tagawaraks jäänud. Wili on paljudel ſuuremalt jaolt alles peksmata, mille tõttu ka korjatud teated wäga puudulikud on. Läinud aaſta tagawara puudus täielikult.

—m—

— Wiimaſe 1 ja 2 järgu maakaitſewäeliſte mobiliſatſioniga lahkus ſiit Ühiuſe wiljapekſumaſina juht, mille tõttu ka töö praegu täieſti ſeiſab. Et praeguſtel aegadel raske on uut maſinisti ſaada, ſiis ei ſaa ſeda tööd niipea jatkata, olgugi et paljudel wilja weel pekſta on.

—m—

Balti parun eneſetapja.

Nagu Moſkwa leht „R. Utro" teatab olla parun Georg Engelhardt Põltſamaa kihelk. Kuriste mõiſas oma elu eneſetapmiſe teel lõpetanud.

Kodumaa kirikukorra uuendamiſeſt.

A. Rigol.

Toomkapitulid.

Igas piiskopkonnas on üks toomkapitul wõi konſiſtorium, kes ühes piiskopiga kiriku aſju korraldab ja walitſeb. Nagu teada, on meie konſiſtoriumitel 6 liiget (Moſkwas 4), 3 ilmalikku — konſiſtoriumi preſident ja 2 ilmalikku aſſeſſorit, ja 3 waimulikku liiget — kindralſuperdent ja 2 waimulikku aſſeſſori. Kõik need 6 liiget walib Eeſti-, Liiwi- ja Kuramaal rüütlikogu ja paneb ülemale poole kinnitamiſeks ette. Muidugi niiſuguſt walimiſe korda ei tunne Soomemaa ega ole iialgi tunnud. Soome toomkapitulil on 5 liiget: piiskopp, toompraoſt ja 2 waimulikku liiget ja wiiendaks ſekretär.

Piiskopp walitakſe eluks ajaks ja kaks waimulikku liiget, kes koguduſe õpetajad — kirkoherrat — peawad olema, 3 aaſta peale ſelſamal wiiſil nagu piiskopi walimiſel, praoskondade õpetajate poolt. Walituks loetakſe neid, kes kõige enam hääli ſaanud ja aſtuwad kohe ametiſſe. Kinnituſt ſiin kõrgemalt poolt ei ole tarwis. Peale nimetatud kolme iſiku on weel ſelle koguduſe õpetaja, kus toomkapitul aſub, toomkapituli neljas ja alaline liige kutſutakſe toompraoſtiks. Peale ſelle walib toomkapitul ſekretäri, kellel ka toomkapitulis hääl on ja kes õigusteadlane peab olema.

Meie kindralkonſiſtoriumi taoliſt ehk ülemtoomkapituli ei ole Soomes. Edaſikaebamiſe ja lõpuliku otſuſtamiſe kohaks, kus ſeda tarwis, on Soome ſenat — ehk ſelle kirikuaſjade toimekond (kirkollisasjaintamituskuntoi — духовная экспедиція, ſeeſama, mis Taani-, Rootſi- ja Norramaal kirikuaſjade miniſterium).

Nii on Soomes toomkapituli liikmed peale ſekretäri ainult waimulikud ja wõiwad ainult waimulikkude poolt walitud ſaada. Toomkapituli preſident on piiskopp.

Praoſtid (lääninrowasti wõi kontrahtirowasti).

Nagu meie maal, nii on ka Soomes iga piiskopkonnas praoſtid ametis, kes piiskopile ja toomkapitulile abiks peawad olema ja uſuelu ja õpetuſe järele walwama. Niiſuguſeid praoſtid kutſutakſe lääninrowasti'ks ehk kontrahtirowasti'ks. Nende walimine ja ametikohuſed ei lähe meie maal walitſewaſt korraſt mitte palju lahku. Ainult tema ametiſſe kinnitamiſt ei ole kuberneri ega kellegi muu poolt tarwis. Kellele praoskonna õpetajad on kõige rohkem hääli annud, ſelle määrab toomkapitul praoſtiks. Terwes Soomes on 59 praoskonda ja praoſtit.

Mis meie korraſt aga lahku läheb, on ſee, et Soomes iga koguduſe õpetaja wõib praoſti nime ſaada, kes auſaſti kaua aega on oma ameti pidanud ehk muidu teiſel wiiſil kiriku põllul eduſikkalt tegew olnud; ka kappalaiſet (teine õpetaja) wõiwad praoſti nime ſaada. Walimine, wõi praoſtiks nimetamine, on toomkapituli käes piiskopi ettepanekul. Sellel korral on praoſt ainult aunimi, ilma ühegi ametita.

Õpetajate koosolekud (papeinkokoukset — meie õpetajate ſinodi).

Nagu meie maal, nii peetakſe ka Soomes praoskonna ja piiskopkonna õpetajate koosolekuid, kus kõiki kiriku- ja uſuelulisi puutuwaid küſimuſi harutatakſe ja teataſikka kõneſid õpetajate edaſiharimiſeks peetakſe. Piiskopkonna õpetajate koosolekud on kahte laadi: wähemalt iga wiie aaſta tagaſt, kus ſeaduſe ettenõud wälja teatatakſe „kirkolliskokous'e" jaoks ja igaaaſtaſed, ſeal linnas, kus toomkapitul on ehk teiſes kohas, kuhu õpetajate koosolek ära määrab. Wähemad aſjad pannakſe kohe koosoleku otſuſe järele maksma, ſuuremad ja tähtſamad, nagu mõne kirikuſeaduſe muutmine jne. toomkapituli kaudu kirikukogu ette.

Mis meie korraſt lahku läheb, on ſee, et õpetajate koosolekule igaüks wõib kuulama tulla, kuna meie maal need koosolekud kinniſed ja ainult õpetajate jaoks on ja weel kindralſuperdendi lubaga, kellel õigus on mõnda õpetajat ſinna ka mitte laſta, kes temale ei meeldi. Nii ei laſknud 1910 ja 1912 aaſtal Eeſtimaa kindralſuperdent Lemm ühte Eeſti ſooſt õpetajat Eeſtimaa õpetajate ſinodile, ilma et ta ühtegi põhjuſt oleks oma teguwiiſi wabanduſeks nimetanud ja tal ſeda oleks ei mudki. Lihtſalt — ei tahtnud laſta ja ei laſknud. Ehk kui põhjuſt oli, ſiis ainult kartus, et ſee õpetajate koosoleku ſaladuſi wõiks ilmale awaldada. Soomes on niiſugune aſi wõimata ja Soome õpetajad ei karda mitte ka wõhikute ees uſuelu waſjuküljedeſt rääkida.

Ka ſee on meile uudiſeks, et ſiin iga õpetaja wõib oma keelt, kas Soome ehk Rootſi keelt tarwitada, kuna meil ſeni ainult Sakſa keel rääkimiſe ja aſjaajamiſe keeleks oli ja Sakſa mehed õige ſuured ſilmad oleksid teinud, mõned püha wiha tõis ſaanud, kui keegi oleks Eeſti keeles rääkima hakanud.

Õpetaja kantſelei.

Mis meie kiriku korraſt täieſti lahku läheb, on õpetaja töö kantſeleis. Meil annab õpetaja ainult riſtimiſe, laulatuſe, matmiſe ja teiſi kiriklikka tunnistuſi wälja. Arwuſtikuga, wõi ſtatiſtikaga ja mitmeſuguſte muude ilmalikkude aſjadega ei ole meie õpetajal tegemiſt. Soomes on õpetaja kantſelei töö mitu korda ſuurem kui meil, ja kuna meil üks õpetaja 10—20 tuhandeliſe koguduſega toime ſaab, on Soomes ſee liig raske ehk wõimata. Soomes ei ole paſſi ja tahab keegi mõnda äri awada, kohta wõtta, kohtus tunnistajaks minna ehk ka kaebealuſena, ſiis on igal pool eſimene aſi — õpetaja tunnistus (papintodistus). Siin ei ole paſſi tarwis, ei ole ka ei politſei ega ſandarmi walitſuſega midagi tegemiſt. Õpetaja tunniſtuſe peal peab olema inimeſe ſündimine aeg ja paik, kus ta leeris ja armulaual käinud, rõuged pandud ja elukombed laitmata (nautii kanſalaisluottamuſta), ſee on — kas tema inimeſe õiguſed ei ole kohtu poolt kitſendatud. Igaſt tähtſamaſt kohtuotſuſeſt antakſe õpetajale teada ja ſee peab kirikuraamatusſe ſelle üles kirjutama ja tunnistuſe wäljaandmiſe korral ka ſinna üles tähendama. Opetaja käib ſiin ſeaduſe järele; tema iſiklikul arwamiſel inimeſe kohta ei tohi tunnistuſe wäljaandmiſe juures mõju olla. Nii ei ole peale õpetaja tunnistuſe ei politſei ega ſandarmi walitſuſega midagi tegemiſt.

(Järgneb.)

Pealinna teated.

Rewiderimine pealinna linnapealiku ametkonnas. Ammugi kawatſetud linnapealiku ametkonna rewiderimiſe küſimus näib nüüd otſuſtamiſele ligineiwat. Ühenduſes uue toitluſe aſjanduſe kawaga mõeldakſe ka üksiaſjaliſemalt tundma õppida praeguſt moonajaotuſe korraldust linnapealiku juures.

Peatähelpanekut pööratawat aſjaolu peale, et ſarnane üleüldiſtähtſuſega ja ſuurewiiſiline aſi, nagu moonamuretſemine ja jaotus pealinnas täielikult mingi ſaladuſliku katte all ſündis, mis ei otſtarbekohane ega ka mõistetaw pole, pealegi pole [illegible] aſjaajamiſes, kus miljonitega rehkendati, mingiſugust kontrolli.

Toidumainete jaotamiſeſt ei antud ſiiamaani kellegile aru. Kuna ſiſeminiſterium iga päew teatab, kui palju wagunid moona pealinna on jõudnud, ei ilmunud kuſagil teateid, kuidas neid jaotati.

Ometi oleks awalik aſjaajamine ja aruandmine mitte ainult kaſulik olnud, waid ka [illegible] rahuſtawalt mõjunud inimeſte peale ja takiſtanud oſalt kuritahtlike, oſalt ka kihwtiſte kuulujuttude lewimiſt, mis nüüd iſeäranis ſuhkru ja jahu kaotamiſe kohta on käimas.

Siiamaani on ſelgitamata, kuſt ſaid kompwekiwalmiſtajad ſuhkurt igaſuguſte kompwekkide walmiſtamiſeks, millega pealinna poed ja poekeſed peaaegu on ülekuhjatud.

Siiamaani on ſelgitamata, mispäraſt pealinnas igalpool leiwal koppinud maitſe on ja miks pagariärid ſagedaſti pealkirju kannawad „jahupuuduſe päraſt on äri kinni", kuna ometi jahu küllalt pealinna on jõudnud.

Küſimus on, kelle näpunäidete järele ja plaanil ainete jaotamiſt toimetatakſe. Ühe andmete järele teeb ſeda puuwilja berſe, tähendab — iſikud, kelle huwid otſekohaſelt mängus on, ja kes ſeltskonnaarwuſtuſe puuduſel aſja kaunis omakaſu [illegible] wõiwad ajada. Suhkru jaotamine olewat iſegi mõne ſuhkru wabetkauplejate kätte antud, mis lugu tuntud pilkelaulu meele tuletab kaſſiſt, keda liha pandud hoidma.

Ettetoodud põhjuſtel on rewiderimine ſiin tarwilikuks tunnistatud mitte ainult praeguſe ainete jaotamiſe küſimuſe korraldamiſeks, waid ta annaks ka praeguſte juhtijate järeltuljatele näpunäiteid, kuidas ekſituſi ärahoida ſelles tähtſas ja käesolewal momendil wäga terawas aſjas.

Kontroll ja awalikkus aſjaajamiſes mõjuwad kahtlematalt rahuſtawalt linna elanikkude peale, ſeſt nende kaudu ſaab teada, misſuguſed raskuſed kõrwaldatawad on ja misſuguſed mitte.

Uus ſõjapõgenejate ülelugemine. Webruari kuus ettewõetud lugemiſel oli pealinnas ſõjapõgenejaid 100.704 iſ. Et neid pealinnaſt mõeldakſe wälja ſaatma hakata, ſiis wõeti uus ülelugemine ette, et teada ſaada, kas põgenejate arw pealinnas tõuſeb ehk wäheneb. Jaoskondade kaupa toimepandud teadetekorjamiſe järele on pealinnas praegu ligi 80.000 iſ. ſõjapõgenejaid.

Kah ſpekulerija! Eila ſaadeti linna laduſt Gorjatſheje wäljal jahukoorem Smolnõi inſtituti, kuid ſiiamaani pole woorimees kohale jõudnud ega ka tagaſi tulnud. Arwatawaſti on ta jahu ära müünud ja putku pannud.

Ajutini ſuhkrumüügi korraldus. Ligemail päewil ſaab Petrogradi linnapealik ſõjaminiſteriumiſt ſuurema hulga ſuhkurt, milleſt pealinna elanikkudele oktobri kuuks arwatakſe jatkuwat, kui arwata 3 naela inimeſe peale kuus.

Suhkurt mõeldakſe kaartide järele müüa. Et aga kaartide trükkimine pikemat aega kestab, ſiis antakſe ſuhkurt ajutiſelt majaraamatuſt wälja kirjutatud tunnistuſte järele.

Igaüks, kes ſuhkurt ſoowib ſaada, peab wanemalt kojamehelt majaraamatuſt kirjutatud tunnistuſe wõtma omale ja oma perekonnale.

Tunnistus tuleb ſuhkruſaamiſeks kaupluſes ettenäidata ja ſelle peale tähendatakſe, kui palju ja millal keegi ſuhkurt on ſaanud.

Walitſuſe ja ſeltskondliſed aſutuſed ning tarwitajate ühiſuſed ſaawad ainult ſel tingimiſel ſuhkurt müügiks, kui nad endid kohustawad kõiki neid määruſi täitma.

Wäljamaa ſuhkur. Theebörſe liikmed pöörasid põllutööminiſtri poole märgukirjaga, milles tähelpanekut juhitakſe aſjaolu peale, et wäljamaalt Siberisſe toodawat ſuhkurt kuidagi wõimalik pole pealinna wedada, mispäraſt ſoowitaw oleks, et terwe wäljamaalt ſiſſetulnud ſuhkur Siberi elanikkude wahel ära jaotatakſe, kuna ſiis ſuhkur, mis Siberi tarwis määratud, pealinna wõiks toodud ſaada. Kulud, mis ſelle läbi tekiksid, wõtaksid oma kanda pealinna konditri ärid ja kompweki wabrikandid.

Kinnipandud ſeltſi pärandus. Petrogradi iſeäraline ſeltſiaſjade komiſjon otſuſtas „Wene ſõjawäljal langenute leskedele ja waeſtele laſtele abiandmiſe ſeltſi" kinni panna ja ſeltſi warandust 16.220 rubla ſuur, Punaſe Riſti ſeltſi tarwitada anda. Punaſe Riſti peawalitſus otſuſtas ſelleſt rahaſt 5000 rbl. põhjuskapitaliks määrata, milleſt ſõjameeſte leskedele ja laſtele abi antakſe.

Linnapealiku tänu. Linnapealik awaldab 6. ſkp. ilmunud käſukirjas oma ſüdamlikumat tänu mõnedele pealinna politſei jaoskondade priſtawitele, kelle hoole läbi ſel ajal, kui trammwaiteenijad palga päraſt tõrkuſid, trammwai wagunid täiel arwul ſaid liikuda, mispäraſt politſei ſiin kõige paremat tunnistuſt olla annud ſelleſt, et ta tõſine elanikkude huwide kaitsja on.

Tööliſte tarwitajate ühiſuſte ühinemine. Pealinna tööliſte tarwitajate ühiſuſed on otſuſeks teinud oma keskel ühineda, et ſiis oma tegewuſes ühiſt juhtnööri leida.

Denj'i kohtuaſi. Eila arutati Petrogradi kohtupalati erakorraliſel iſtumiſel, milleſt ſeiſuſte aſemikud oſawõtſid, ajalehe „Denj" kahe kaastööliſe ja kahe toimetaja kohtuaſja.

Prokurör ütles end endiſeſt ſüüdiſtuſeſt, nuhtluſe ſeaduſe par. 128, lahti (häbematu aupakkumatus kõrgemate walitſuſe wõimude wastu), misſugune ähwardab kaebtuſealuſt wäljaſaatmiſele õiguſte kaotuſtega.

Süüaluſte kohta jäi nuhtluſe ſeaduſe 3 p. 1034^{4} par. (walitſuſe wastu rahwaſt üleskihutawate waleteadete laialilaotamine) makſwaks

Kohtuaſja põhjuſeks olid I. M. Bikkermani kirjatükk „Näotu haos" ja S. G. Swatikowi „Semſtwo liberalne ülesanne", mis 7. now. 1914. aastal Denj'is ilmuſid.

„Näotu haoſi" autori oli ſüüdiſtuſe akti järele teotanud kõrgemat walitſuſt ſeletuſega, et antud amneſtia Romanowite koja 300-aast. juubeleumi puhul „ei wastanud paljude ja paljude lootuſtele".

Swatikow oli kirjutanud, et käesolewa walitſuſe algul olla ſemſtwode adreſſid mitte armuliſelt wastuwõetud, kuna neis õiguſe ja ſeaduſe tingimata jaluleſeadmine oli rõhutud.

Bikkermani kirjatükis leiti miniſtrite Kaſſo, Maklakowi, Shtſheglowitowi ja Suhomlinowi tegewuſe arwuſtamiſt.

Süüaluſtena olid ettekutſutud omal ajal „Denj"i wastutaw toimetaja R. F. Paul ja tegew toimetaja I. R. Kugel.

Esimene mõisteti üsna wabaks, teine kolmeks kuuks kinni.

Eila kuulati palatis ainult kaastööliſte aſja.

Bikkermani kaitſes wann. adw. Goldſtein ja P. Reinbot. Swatikow kaitſes iſe ennaſt.

Kaitſja Goldſtein näitas, et kohtuaktis waleſti tſiteeritud lauſeid on jne. Kirjatüki autor, — ütleb kaitſja, peab wastuſt andma „Denj'i" lugejate ees aga mitte kohtuakti lugejate ees.

Edaſi ſeletab kaitſja, et wõimata on ſüüdiſtata ajakirjanikku ſellepäraſt, et ta on julgenud arwuſtada miniſtreid, keda ſeltskond palju raskemalt on arwuſtanud ja kunas arwuſtuſe mõjul juba mõned neiſt on pidanud walitſuſe juureſt taganema. Üheks nähtuſeks toob Goldſtein Suhomlinowi.

Kohtupalat mõiſtis mõlemad kaebealuſed 128 par. järele õigeks, aga 1034 par. järele mõiſteti Bikkerman 200 rbl. trahwi makſma ja konfiſkeeritud „Denj'i" nummer otſuſtati ära põletata.

Päewaſündmuſed.

72,000 rubla peapoſtiametiſt ära warastatud. Üleeila õhtul ſaadeti peapoſtiametiſt kirjakandja ühes tutſariga kolme pakki, kus 72,000 rubla raha ſees oli, ühte poſti jaoskonda wiima. Waewalt jõudis kirjakandja ſinna, kui teda telefoni juurde kutſuti. Seal öeldi temale ülemuſe poolt, et ta käesolewa rahaſumma teiſe kirjakandja kätte peab andma ja iſe wiiwimata 13-masſe poſtijaoskonda peab minema ſuurema ſumma raha wastuwõtmiſeks.

Kohe tuli ka poſtijaoskonda keegi kirjakandja riides olew iſik, kes ütles eneſe walitatud olewat raha teiſe käeſt wastu wõtma. Ta ſai pakki, andis allkirja ſelle wastuwõtmiſe üle ja läks wälja, kus ta wankriſſe iſtus ja poſtiametiſſe tagaſi ſõitis. Seal wõttis ta pakid ja läks neid, nagu ta iſe ütles, ära andma, kus kadus ühes nendega.

Wiibimatult kutſuti ſalapolitſei ametnikud kohale kurjategija jälgede otſimiſeks.

Kuidas takſiſt püütakſe mööda pääſeda. Mõned kingſepa töökodade omanikud püüawad ſarnaſel wiiſil poolſtaldade takſiſt mööda pääſeda, et nad raha ette nõuawad ja ka kwiitungi peal rahaſummat ära ei tähenda, waid ainult kirjutawad, et raha „töö kätte on makſtud".

Sarnaſe tegewuſe eeſt on mitmed kingſepad wastutuſele wõetud.

Joosep Haydn.

Esimene Kammermuuſika õhtu, täna kell 8$^{1}/_{2}$ õhtul Jaani kiriku kooli ſaalis, on Jooſep Haydni töödele pühendatud. Jooſep Haydn ſündis waeſes perekonnas 31. märtſil 1732. a., Rorau alewikus, Lõuna Auſtrias. Suured waimuanded awaldaſid end poiſikeſe juures warakult; 5 aastaſe wanaduſes wõttis üks ſugulane, kooliõpetaja ja koorijuhataja Frank, wäikeſe Jooſepi oma juurde kooli, Hainburgi linna. Seal õppis Haydn kõigil mänguriiſtadel mängima ja ſai ka õpetuſt lugemiſes, kirjutamiſes ja katekiſm. Kaheksa aastaſena läks Haydn Wiini linna ja aſtus ſeal koorilauljaks St. Stephani kiriku laulukoori. Koori lauljatele anti ka muuſika õpetuſt. Kaheksa aasta järele pidi Haydn kooriſt lahkuma ja ſiis algaſid noorelmehel raſked päewad, mis 10 aastat keſtſiwad.

Et Haydn loomu pooleſt lõbuſa olekuga oli, kannatas tema ſelle aja ilma ſuurema waewata ära, mängis wäikeſetes mängukoorides, andis tunda ja teenis ſellega omale ülespidamiſt. Wabal ajal töötas tema aga agaraſti muuſika alal edaſi, komponeris palju ja wõitis omale poolehoidjaid. Kogemata juhtus tema kuulſa Italia helilooja Porpora juurde, kes temale komponeerimiſt õpetas ja laulu tunda andis. Haydn iſe ütleb, et tema Porpora juures palju õppis ja ka Italia keeles ennaſt täiendas. Esimeſed helitööd, ſonated ja triod ilmuſid 1760. aastal trükkis, mille läbi Haydn juba õige tuttawaks ſai, nii et ſelſamal aastal würſt Esterhaſy teda oma juurde kapellmeiſtriks kutſus. Esterhaſy elas enamiſti oma mõiſates, Ungaris, temal oli oma muuſika ja laulukoor. Haydni ülesanne oli mitte ainult neid kooriſid juhatada, waid ka muuſikat kõige ettekannete jaoks luua. Suurem oſa tema tööde ſt ilmuſid ſel ajal. Kui palju Haydn on kirjutanud, wõib tema järelſäänud tööde arwuſt näha: 118 ſümfoniat, 83 kwartetti, 24 kontſerti, 24 triot, 44 ſonatet, 19 ooperit, 15 meſſi, 3 ſuurt oratoriumi, umbes 400 tantſu pala ja 163 wähemat pala baritonile, millel würſt Esterhaſy iſe armastas mängida. Peale würſti ſurma, 1790, käis Haydn 2 korda Londonis, kus tema kuulſaid „Profesſional-kontſertiſid" juhatas. Londonis komponeris Haydn oma kõige paremad 6 kwartetti, 12 ſümfoniat ja palju wähemaid palaſid. Londoniſt tagaſi Wieni tulles, kirjutas Haydn oratoriumid „Loomine" ja „Aasta ajad" wana, 65. aastaſe mehena. 1809. a. 31. mail, lahkus Haydn ſiit ilmaſt, Wieni linnas.

Pikemalt Haydni töödeſt ei ole ſiinkohal wõimalik kõneleda, nõnda palju olgu tähendatud, et Haydn ühe terwe ajajärgu ſünnitaja oli ja et tema tööd tänini oma wärskuſt ei ole kaotanud, waid kui kallid pärlid muuſika kirjanduſes ſeiſawad.

Kammermuuſika õhtutel on ülesanne kwarteti muuſikaga rahwaſt tutwuſtada. Ühel õhtul on muidugi wõimata ſeda teha, aga tähtſamad iſeloomu jooned wõiwad ſiiski äratähendatud ſaada. Täna õhtul kantakſe 2 kwartetti ette ja et Haydn iſe ſuur laulja oli ja laulu üle kõigi armastas, ſellepäraſt on ka eeskawasſe laulunumbrid mahutatud, ja nimelt oratoriumiſt „Loomine" kaks ſuurt ariat ja duett (laulawad pr. M. Lüdig ja B. Hanſon) ja aria ooperiſt „Orpheus ja Euridike", laulab prl. Donner.

Ei arwa tarwiliſeks iſeäranis neid õhtuid ſoowitada, nende wäärtus on ſilmapaistew. Loodan et meie muuſikaarmastajad nendeſt elawalt oſa wõtawad ja meil aegamööda ſeltskond tõſiſe muuſika armastajaid kaswab, ſee oleks nende õhtute aateline ſiht.

M. Lüdig.

Palume tungiwalt neid austatud lugejaid, kes oma lehe adreſſi muuta ſoowiwad, tingimata wana adreſs täielikult üles anda.

Adreſſi muutmine makſab 15 kop., mis muutmiſe korral **otſekohe** ära tuleb ſaata.

Talitus.

Päewauudiſed.

Mitmeſuguſed kawatſuſed.

Kindlad hinnad päewarooſi õli ja õlikookide peale. 5. oktobril oli krahw A. Bobrinski juhatuſel iſeäraliſe nõukogu koosolek, kus arutati hindade kinnitamiſt päewarooſi õli ja õlikookide peale, mis kohaliſte nõukogude läbi Woroneſhi, Tambowi ja Kurski kubermangudes, Donau ja Kubani maakondades määratud. Et riigi kontroll hindade kindluſtamiſe wastu oli era lepingute juhtes, langeſid hääled pooleks. Otſuſtati kindlaid hinde määrata ainult ſõjawäe tarwitawate ſummade peale, kuna üleüldine kindluſtamiſe küſimus täiendawate teadete ſaamiſeni edaſi lükati.

❧ **Hariduſeminiſteriumi kawatſuſed 1917. aasta eelarwe järgi.** Miniſteriumi eelarwet ſaadab pikem ſeletuskiri, mis toonitab, et Wenemaa tulewik tarwitab oma arenemiſe jaoks laiemat tööstuſliſt hariduſt. Peale ſelle on ſõjaliſed ſündmuſed päewakorrale tõſtnud wigaſte ſõjameeſte tööstuſliſte teadmiſte küſimuſe. Selle teostamiſeks arwatakſe awada 100 mitmeſuguſtes riigi oſades tööstuſe kooliſid ja kurſuſid 65 tööstuſe harudega, kus inwalidid järgnewa elu jaoks teadmiſi wõiſid omandada. Ühes ſellega ſeab hariduſeminiſterium üles küſimuſe põhjaliku tööstuſliſe hariduſe uuendamiſeſt, toonitades ſiin nõuetawaſt kokkukõlaſt miniſteriumi ja ſeltskondliſte jõudude wahel. Peale tööstuſe koolide, mis walmiſtawad inſeneriſid, tehnikeriſid ja meiſtreid mitmeſuguſte tööstuſe harude tarwitamiſeks, aſutab miniſterium rea wäljaspool õppeaſutuſi ſeiſwaid aſutuſi, nagu laboratoriumid, muſeumid. Selleks otſtarbeks kutſub miniſterium abiliſtena ſeltskondliſed aſutuſed, linna ja ſemſtwo omawalitſuſed ja teaduſe ſeltſid. Juba nüüd, enne projekti kinnitamiſt awas miniſterium mitmes maakonnas 410 tööstuſliſt õppeaſutuſt, peaaſjalikult keſk- ja algtüüpi. Opetuſeandjate perſonali kindluſtamiſeks ja nende ettewalmiſtamiſeks palub miniſterium 1917. a. algades krediti iſeäraliſte kurſuſte awamiſeks 6 õperingkonna juures. Tähelpanemiſt on juhitud ka õpetuſeandjate majanduſliſe ſeiſukorra peale ja ſelleks otſtarbeks on läbiwaatamiſel pedagogiliſe perſonali kinnitamiſe küſimus. Sarnaſte kawatſuſte teostamine oletab ſuuremid wäljaminekuid, mispäraſt miniſterium minewa aastaſele kulude ſummale 4.020.000 r. juure lijas, kuna ſiis üleüldine eelarwe 14.045.903 rubla ſuur oleks.

❧ **Siſeminiſteriumi uus toitluſe projekt** leiab eitawat arwuſtamiſt mitte ainult ſeaduſeandwate kogude liikmete poolt, waid ka iſeäraliſe nõukogu eſimehe D. Schuwajewi poolt, kes tähendas, et projekti teostamine ja ſeniſe ſuure waewaga ſünnitatud toitluſe korralduſe purustamine ſünnitaks paratamatu ſegaduſe ſõjawäe ſeljataguſes, mida wõimata korraldada.

Wõitlemine laki ja polituri joomiſega. Selleks otstarbeks on rahaministerium miniſtrite nõukogu läbiwaatamiſe'ks projekti laki ja polituri müümiſe asjus andnud. Projekti järele ſünniks nimetatud ainete müümine peale aktſiiſi walitſuſe ülemale teadaandmiſe ſelle müügi jaoks awatud poodidest, aptegi magaſinidest ja rawa poodidest. Ministeriumil on õigus määruſid wälja anda wabrikutele nende ainete hoidmiſe ja liikumiſe üle. Aktſiiſiwalitſuſe ametnikudel on õigus igal ajal walwata aſutuste üle, mis laki ja polituri müümiſt ja edaſiſaatmiſt toimetawad. Wabrikute omanikud ja rentnikud, kes üle astuwad ministeriumi eeskirjadest, langewad wastawa karistuſe alla.

Pealinnas wiibiw Moſkwa linnapea riigiwolikogu liige M. Tſhelnokow awaldas eilaſel wolikogus wiibimiſel ſaadikutele toitluſe küſimuſe üle järgmiſt. „Elanikkude toiduainetega warustamine on täieliſes korratuſes, mida tunnistawad 100—300 protſ. tõusnud hinnad. Korratuſt ſuurendab see asjaolu, et ei kaupmehed ega elanikud järjekindla juurdeweo mõttes kindlustatud pole. Waja on ühendada ühe walitſuſe kätes terwet korraldamiſt. Sarnaſel organiſatſionil oleks piiramata wõim kuni ainete rekwiſeerimiſeni, ja ta oleks wastutaw oma tegewuſe päraſt. Tähendatud organiſatſion peaks kaasabina ſeltskonna tegelaſi kui aſutuſe liikmeid tarwitama. Tähelpanemiſt nõuab talupoegade warustamine tarwilikkude majanduſe abinõudega, kusjuures ka wõimalikuks ſaab müügile muretſemine neid toiduaineid, mis neil praegu asjata ſeismas. Summa, mis talupoeg ſeni kulutanud kangete jookide peale, jääb nüüd talle taſku, mis tema majanduslist ſeiſukorda tõstab; kuid ſelle päraſt ei tunne ta ka wajaduſt toiduainete müümiſe järgi. Need tarwitamata ſummad tulewadki päewawalgele tõsta. Kõik ſee nõuab korraliſt kaubawahetuſt linna ja talupoja wahel, mida luua tuleks.

Rahaasjandus.

Uue laenu eel. 6. oktobril oli uue kreditkantſelei direktori K. von Zameni juhatuſel koosolek, mis uue kolme miljardiliſe laenu realiſeerimiſe küſimuſele pühendatud. Koosolek määras tellimiſe alguſeks 1. now., mis ſuuremates laenu aſutustes 30. detſ. kestaks; hoiukassades ja wäike-laenu aſutustes kuni 1. weebr. Määratud tähtajad on lõpulikud ja peale nende lõppemiſt ei lubata tellimiſt mingil tingimiſel. Harutuſel oli ka küſimus wastastikkude kredit-ühiſuste ja linna ſeltskondliste pankade oſawõtmiſe üle laenu realiſeerimiſes.

Rahaminiſtri P. Barki kiri B. Stürmerile 1917. aasta eelarwe üle. Rahaminister ſeletab, et eelarwe kannab tingitawat iſeloomu ſellepäraſt, et ta ei ſiſalda tulewaſe kolme miljardiliſe laenu protſenta ja riigi rentei lühikeſe aja kohustuste protſenta, mida ſeni 8.350.000.000 rubla ſuuruſes wälja antud. Et eelarwe tulud kuludest ſuuremad, tuleb ſellest, et üksikute ministeriumide tulewaste wäljaminekute ſummad on katſutud wähendada.

Politiliſed rühmad.

Tunaeilaſel riigiwolikogu liikmete koosolekul, mis enamiste oktobristide eſitajaid ſiſaldas, arutati muutuſi walitſuſe eesotſas. Oktobristid tulid otſuſele, et ſiſeminiſtrit A. Protopopowit enam rühma liikmeks ei tule arwata. Kuigi ſuurem oſa liikmeid koos oli, lükati täieline koosolek kõikide kokkutulekuni edaſi, kus ſiis ka Protopopowit puudutaw küſimus lõpuliku otſustamiſe leiab.

Tööliste elu.

Tööliste rühma jõudis lõuna-lääne wäerinna töö-büroo komitee proteſt ülewenemaaliſe töö-büroo kinnipanemiſe kohta. Protestis juhitakſe tähelpanemiſt ſelle peale, et büroo kinnipanemiſega Kiiewi jaoskonnal wõimalus on wõetud töö pakkumiſe ja nõudmiſe üle teateid ſaada. Ühes ſellega jääb lõuna-lääne komitee ülewenemaaliſe töö-büroo poolt määratud inſtruktorite abiſt ilma. Kiiewi büroo nõuab ülewenemaaliſe töö-büroo tegewuſe uuendamiſt nõukogu kokkukutſumiſe läbi, mis tööstuſe wahetalituſe eſitajatest koos ſeiſaks.

Wäeteenistuſest.

Kooliõpetajate-walgepiletimeeste ajapikendus. Hariduſeministerium teatas wenemaaliſe pedagogika ſeltſile, et kooliõpetajate-walgepiletimeeste wäkkekutſumiſe puhul igal üksikul juhtumiſel õpeaſutuſe walitſuſel kuu aja jooksul ajapikenduſt tuleb nõutada.

Walgepiletimeeste järelwaatus. 6. oktobril pandi kõigis pealinna ümbruskondades wälja kuulutuſed 10. oktobri walgepiletimeeste järelwaatuſe üle. 10. oktobril tulewad järelwaatuſe alla 1916. a. kutſel walgepiletimehed, 11. okt. — 1915. a., 12. okt. — 1914. a., 13. okt. — 1913. a., 14. okt. — 1912. aasta, 15. oktobril — 1911. aasta ja 16. okt. — 1910. aasta kutſealuſed. Kõik ülewal nimetatud kutſeaastate walgepiletimehed on kohustatud nendel päewadel wastawa ſõjawäe komiſjoni ilmuma.

Kaubandus.

Kaubanduſe eſitajate koosolek. 5. oktobril oli börſekomiteede ja põllutööstuſe eſitajate ühine koosolek riiginõukogu liikme W. Timirjaſewi juhatuſel. Koosolek tunnistas tarwilikuks komitee poolt wäljatöötatud projekti toiduainete ſiſeoſtu ühiſuſe põhjuskirja wastuwõtmiſt. Lähemal ajal arwatakſe wilja, liha, kala ja raswa oſtmiſega alguſt teha, kokku 57 miljoni puuda ſuuruſes. Arutamiſele tuli ka wäljaweo palati projekt iſeäraliste ſõja-kaubanduſe komiteede kinnitamiſest. Siin juures tähendati, et nüüd toitluſe küſimuſe lahendamiſes ſarnaſed komiteed waewalt oma ülesannetega toime ſaakſid. Häälteenamuſega lükati ſellepäraſt projekt tagaſi. Lõpuks tuli Rumeniaga kaubanduslise läbikäimiſe küſimus arutuſele. Toonitati iſeäraliste abinõude tarwituſele wõtmiſt ſellel alal, ühes kaubanduslise ſeltskonna oſawõtmiſega Rumenia börſe-komiteede iſtumiſtest.

Wälj. Kirjast. Oſaüh. „Ühiselu“.
Wastutaw toimetaja H. Preſs.

„Pealinna Teataja“ üksikuid numbrid müüakse järgmistes raudtee jaamades: Narwas, Rakweres, Tapal, Tallinnas, Tartus ja Walgas.

Pet. pool Suur pr. 43 Dr. Gorowitz
Iga päew kella 10—1 ja 5—9. pühap.: kella 10—2 p.
Tripper Naha haiguſ. jõetus. Sifilis
Koll. operatſ. oma ertalal. —

DR. A. KRAMNIK.
Siſiliſe, tripperi ja kõrwalhaig. arstimine.
Pühapäew. 3—5 p. l. | Wastuw. igap. k. 6 p. l.—11 õ. | Nehwemat. kättesaadaw.
606 Wosneſenski pr. 28 914
Kõnetr. 635—28.

Dr. Grünberg, Знаменская, 2. уг. Невскаго
Kella 9—12, 6—10 õht. Naist. eraldi. Terawa kronil. tripperi ja Siſiliſe 606-914 ſpetſ. arstimine. Suguorg. korrat., ſchanker. Uus arstimiſe- ja järeluur.-wiis.

Спасская лечебница д-ра Гольдфарба.
САДОВАЯ 42, уг. Сѣнной, тел. 403—79. Nõu 50 k. Haigete wastuw. eriarst. pool k. 8 h.—10 õ. Siſem., lapſ. 8—3, 4—10 õ.; ſeedim. kõhuhaig. 10—4, 4½—9 naester., ämmapr. 10—9, lõtg. 11—2, 4—7; kõrw., kurgu, nina 11—2, 4—7; ſilm. haig., prill. 11—12½, 6—8; erk. haig., ſuruorg. kor. (tabes), üdi kuiw., pr. joomatõb. arst. hüpn. 4—7 ſuguh., trip. ſif. 606—914 8 h. — 10 õh. õuet., ſiſepritſ ſoon. ilma wal. Hamba haig., kunſtl. hamb. 10 h. kuni 9 õ. Röntgen. Wärske mäda.
Waestele kättesaadaw.

Kunſthambad
wastuw. k. 10—9 õht. Офицерская, 9, кв. 7. Kõnetr. 183-38. M. K. Toom.

Osaw ämmaemand
Annab lahkeste abi ja nõu igal ajal. Церковная 4-а, кв. 2, уг. Кронверскаго пр., Pet. pool. Tel. 526—57.

Фельдшеръ латышъ оказыв. медицинскую помощь по венерическимъ болѣзнямъ не дорого и добросовѣстно. Невскій, 66, кв. 26. 7—10 в.

Dr. Kroll teine trepp Puſchkinst. Newſki 79
Kõige uuemad tripperi ja tema järeld. arstim. wiiſid. Siſilis (914 kõikſ. elektriſ. Wastuw. 9—1 ja 6—9 õ. naister. 2—4, tel. 559—71. Nehwematele kättesaawad.

Maksuta arstim. ja wäljatõmb. hambaid
kunſthambad.—Ainult maks materj. eest. K. S. Nemtzewi Hamba kliinik. Садовая 18.

Hamba-Arst
M. Joelſon, Офицерская, 9, кв. 18. Stöſek. hoow. Kunſt. hamb. plat. ja ilma. Wäljatõmb. ilma waluta, wastuw. 5-9õ., pühp. k. 10-6. Teenij. aland. hind

Zanderi institut.
Rootſi wõimlemiſe aparatidel; maſſeerimine, wibratſion, elektriſeerimine. Kuiwad õhu-wannid. Eri arstimine reumatism., jooksjast, neuralogiast; kõhu kinniolekuſt, raswaminekuſt, unepuuduſest; arstimiſe küüras olekuſt; kuulihaawade ja põrutuste järelduſest. Петроградъ, Казанская № 5, тел. 446—12. — Siſemiste haiguste asjus wastuw. äripäewadel kella 2—6.

Tööstuſe ja kaubanb. minist. all olew
autojuhtide-mehanikuste kool
Kiirendatud ettewalm. kawa. Troitskaja 21, krt. 11, kõnetr. 203-23. Õpetaha wõib jaokaupa maksta. Haawatutele ja põgenejatele hinna alandus.

Saemeistert
lauatõikamiſe peale tarwis Petrogradi lähedale. Ülesanda: Максимиліановскій пер. 21, кв. 15.

Juurdelõikuſe- ja õmbluſe-kurſuſed.
J. Lenow.
Was. Saar., 3 liin., nr. 10, kort. 1. Tel. 492-17. Kõige uuema Pariſi metodi järele õpetatakſe lühikeſe aja ſees amet kätte. Teenistuſes olejad wõiwad ka pühapäewiti õpetuſt ſaada. Sealſamas müüakſe ka kõige uuemaid moodilehti ja ſchnittiſid walmis ja tellimiſe peale. Seletuſed ka Eesti keeles.

Põhja Kreditſelts
tarwitab kohe
kontori poiſikeſt
Большая Конюшенная 10.

Maalt ſiſſeſõitnud
Eesti neiu, kes mõiſas teeninud, ſoowib kohta tuppa ehk üksikteenijaks, head tunnist. Каменноостровскій, пр. 6, кв. 25.

Eesti
Kohaotſimiſe kontor
tarwitab ja ſoowitab kõiksugu nais teenijaid. Awatud kella 10—4 päewal. Екатерининскій кан., д. № 72, кв. 35.

Petrogradis wõetakſe
„Pealinna Teataja“
tellimiſi wastu järgmiſtes kohtades:
„Pealinna Teataja“ kontoris: Katarina kan., nr. 29.
„Ühiselu“ raamatukaupl. — Ohwitſeri uul., nr. 5.
Hra K. Saaretok Põhja Wast. Kred. Ühiſuſes — S. Konjuſchennaja uul., nr. 10.
Hra J. Kaaruna, Petr. E. Laenu- ja Hoiu-Ühiſuſes — Italjanskaja uul., nr. 5.
E. Steinberg, tubakakaupl. — Soome waksalt wastas.
O. Steinberg pagari äri — Wiib. pool., Lomanski ja Njuſtadſki nurgal, nr. 5—7.
Hra A. Juhkamſon — W. S., 7 liin, nr. 32.
Hra T. Riomar — Ohwitſeri uul., nr. 54.
„Livonia“ piimaäris — Sabalkanski pr., nr. 14.
„Produkti“ piimaäris — Spaſſki per., nr. 3.

SULED P. A. Suſchkini wabrik. (Wabrik on aſutat. 1833 a.) UDUSULED
Suled, uduſuled, jõhwid jne. mitmeſuguſed hinnad. — Walmistehtud padjad. Sulgede puhastus auru läbi.
Wabriku magaſin: Демидовъ пер. 18. тел. 489-71. Wabrik: Каменноостр. пр. 2. Oſakond: В. О., 1 л., 50.

Kiriklikud teated.

Petrogradi Eesti Jaani kirik.

Pühapäewal, 9. oktobril 1916. a.

Kell ½10 hom. Eesti keeli jumalateenistus armulauaga. Jutlust peab ja wõtab oma koguduſe liikmeid armulauale õp. J. Walt.

Kell ½6 p. l. Eesti keeli õhtune jumalateenistus. Jutlust peab õp. F. Stokholm.

Ristitud:

Õpetaja Walti pihtkonnast:

Arnold Mihkelſon, Hendriku p.; Walter Kill, Karli p.; Wiktor Kurg, Johaneſe p.

Õpetaja Stokholmi pihtkonnast:

Wera Julie Reder, Pauli t.

Kuulutatud:

Õpetaja Walti pihtkonnast:

Friedrich Eduard Korpe, Gustawi p. ja Анастасія Михайловна Михайлова; Gustaw Danner, Mardi p. ja Annette Pahtmann, Peetri t.; August Eduard Pill, Märdi p. ja Hilda Mäeſepp, Gustawi t.; Karl Mühlberg, Jüri p. ja Martha Eliſabeth Erik, Marti t.; Aleksander Rudolf Maalmann, Antoni p. ja Марія Ѳомина Кузьмючукъ; Ado Kaska, Otto p. ja Anna Luig, Karli t.

Õpetaja Stokholmi pihtkonnast:

Hugo Jõudu, Gustawi p. ja Margarita Hallin, Theodori t.; Jaan Rebane, Mihkli p. ja Elſa Marie Luha, Heinrichi t.; Маркъ Яковлевъ Табаревъ ja Meta Aurelie Mölder, Antoni t.; Johannes Saar, Fritzi p. ja Jenny Mathilde Tepper, Hindriku t.; Александръ Константиновичъ Пунинъ ja Pauline Eliſabeth Rohr, Lena t.

Laulatatud:

Õpetaja Walti pihtkonnast:

Eduard Wind, Gustawi p. ja Julie Liſette Kuiw, Marti t.; Woldemar Ewert, Karli p. ja Pauline Kriwelkot, Mihkli t.

Õpetaja Stokholmi pihtkonnast:

Karl August Klas, Pridiku p. ja Amanda Marie Tawast, Andreſe t.

Surnud:

Õpetaja Walti pihtkonnast:

Maria Käändel, Alberti abikaaſa 32 a. 3 k. w.; Mats Perk, 66 a. w.; Maria Kappelering, Otto t. 45 a. w.

Õpetaja Stokholmi pihtkonnast:

Mihael Pruſch (wanadus teadmata); Wilhelmine Schmidt 59 a. w.; Jüri Kenſuer, Jüri p. 51 a. w.

Tähendus:

Õpetaja J. Walti pihtkonda käiwad need Jaani koguduſe endiſed liikmed, kelle perekonna-nimed A kuni Mei tähtedega algawad ja need, kes päraſt koguduſe jaotamiſt tema pihtkonda on astunud.

Wõerastel on wabadus ſelle õpetaja juures armulaual käia, kelle juures nad ſoowiwad.

Trükitud J. Matſari trükikojas, Petrogradis, Sadowaja 35.